

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.



DAGNY

TIDNING FÖR
SVENSKA
KVINNORÖRELSEN

UTGIFVEN GENOM FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET AF FÖRENINGEN DAGNY

Nr 17.

Stockholm 7 Maj 1908

1:a årg.

Prenumerationspris: 1/1 år... kr. 4:50 1/2 år... kr. 2:50 3/4 »... » 3:50 1/4 »... » 1:25 Lösnummer 10 öre. Prenumeration sker såväl i landsorten som i Stockholm å närmaste postanstalt eller bokhandel.	Redaktion: Mästersamuelsgatan 51, en tr. Telefoner: Allm. 6353. Riks- 12285. Utgifningstid hvarje torsdag.	Redaktör o. ansvarig utgivare: ELLEN KLEMAN. Mottagningstid: Kl. 1—2. Stockholm 1908, Aftonbladets tryckeri.	Expedition och Annonsskontor: Mästersamuelsgatan 51, en tr. Post- och telegramadress: DAGNY, Stockholm.	Annonsspris: 15 öre per mm. Enkel spaltbredd 50 mm. Marginalannons under texten 15 mm:s höjd per gång 10:—. Rabatt: 5 ggr 5 %, 10 ggr 10 %, 20 ggr 20 %, 50 ggr 25 %. Annonser bör vara inlämnade senast måndag f. m.
---	---	---	---	---

Barnbiblioteken i Amerika och den kvinnliga barnbibliotekariens arbete.

I.

En afdelning inom det amerikanska biblioteket, som är en verklig ögonfägnad, i om möjligt än högre grad än biblioteket i öfrigt, är barnafdelningen, *the children's room*. Stor vikt lägges därvid, att denna afdelning, så vidt möjligt är, förläggas till bibliotekets solsida; i barnbiblioteken finner man de vackraste taflor på väggarna och bladväxter i fönstren och lefvande blommor litet här och hvar. En öppen spis med sin sprakande brasa ger på vintern rummet ett inbjudande och hemtrefligt intryck. Allt är anlagt på att vinna barnens hjärtan, att de i biblioteket skola känna sig som hemma där. På barnbibliotekarien



Ett barnbibliotek i Cleveland, Ohio, Public Library.

ställas de största fordringar. Hon — det är nämligen alltid en kvinna — står ständigt till barnens tjänst och är deras med outtömligt tålmod och aldrig svikande vänlighet och hjälpsamhet utrustade »fråga mig om allting».

Barnbiblioteket har två uppgifter. Först och främst är det den plats, i hvilken barnen uppfostras att, sedan de trampat ut barnskorna, blifva trägna besökare af biblioteket i sin helhet,

d. v. s. barnbibliotekets hufvuduppgift är att skapa en intelligent och boksynt och själfständigt läsande allmänhet. Det andra idealet, som det amerikanska biblioteket för sig uppställt, är att dess barnafdelning skall göra

tjänst som ett barnets eget privatbibliotek. Därför gifver det barnet tillfälle att fritt vistas bland böcker; alla böckerna i en barnafdelning äro placerade på öppna hyllor, och det finns barnbibliotek med 10-tusentals böcker, alla klart och öfverskådligt anordnade och inom bekvämt räckhåll för barnen. Af samma skäl är det, som man till barnbibliotek väljer ett praktigt och väckert rum och inreder det på smakfullaste sätt. Ej blott hyllornas höjd, utan äfven storleken på bord och stolar äro afpassade efter barnen; ofta hafva barnbiblioteken ända till tre olika storlekar på stolar och bord, mycket små och låga för bilderboks barnen o. s. v. I de amerikanska biblioteken finns numera ingen åldersgräns för biblioteksbesökare. Mödrarna bära sina små till biblioteken för att visa dem de i barnbiblioteken i riklig mängd förekommande bilderböckerna, och sådana få äfven medtagas till hemmen. För att än ytterligare komma barnen att känna hemtrefnad i deras egen afdelning har man där anställt de ofvan nämnda barnbibliotekarierna, som genom vänlighet och sympati i umgänget med barnen snart vinna deras förtroende. Biblioteket och bibliotekarierna hafva i detta fria umgänge med ungdomen naturligtvis ett stort privilegium framför skolan med dess af omständigheterna nödvändiggjorda större formalism och strängare fordringar och lagar. Därför kan också barnbibliotekarien lätt lära känna barnets personlighet, dess vanor och smakriktning, hvilket allt snart nog kommer i dagen vid förtroligt, tvångslöst umgänge. En sådan kannedom om barnets karaktär är naturligtvis af största vikt, om ej rent af nödvändig, för att bibliotekarien skall med framgång kunna vara barnet till hjälp och ledning i dess bruk af biblioteket. Af detta skäl söker också barnbibliotekarien att, så ofta sig göra låter, komma i beröring med barnens föräldrar och intressera dem för deras barns lektyr. Därpå den fordran, som finns i de flesta amerikanska barnafdelningar, att föräldrarna skola underskrifva barnens anhållan om att blifva registrerade som låntagare i biblioteket. Barnbibliotekarierna anordna äfven föräldramöten, hvarvid bibliotekarierna och föräldrar diskutera barnlitteratur o. d. Vid jultiden utgifva barnbiblioteken särskilda boklistor öfver lämplig julklappslitteratur till barn af alla åldrar, hvilka listor gratis tillhandahållas föräldrarna. Äfven utställningar af sådan litteratur anordnas i barnbiblioteken, dit föräld-

rarna inbjudas för att bättre än i någon bokhandel få taga i skärskådande de böcker, som lämpligen kunna förekomma på barnens jultbord.

Liksom i de vuxnas afdelningar göras i barnbiblioteket inga svårigheter i något afseende, och blott en fordran ställes särskildt på barnen, nämligen fordran på rena händer. Barnbiblioteket består emellertid ett särskildt litet rum eller inbyggdt skåp för detta ändamål samt riklig tillgång på vatten, tvål och handdukar. Och är den lilla hand, som framräcker bokkortet, smutsig, skickas dess ägare utan medlidande att laga, att händerna befinnas i värdigt skick att mottaga den önskade boken.

I tekniskt afseende skilja sig barnafdelningarna i allmänhet icke från det öfriga biblioteket. Det är naturligtvis af vikt att klassificerings-, katalogiserings- och utlåningssystem o. d. icke i barnafdelningen avvika från de system, som användas i bibliotekets andra afdelningar, ty eljes skulle ju det arbete vara bortkastadt, som i barnbiblioteket nedlägges på att lära barnen att bruka biblioteket och de hjälpmedel det erbjuder. Tvärtom härskar i Amerika det innerligaste sammanhang mellan bibliotekets olika arbetsgrenar, och biblioteket som sådant är ett organiskt helt.

Barnbiblioteket har sin egen lapp-katalog, som barnen

få undervisning i att begagna, hvilket de synnerligen lätt och fort göra. Boklistor, som angifva läsvärd litteratur hvar och en i ett särskildt ämne, förekomma i stor mångfald i barnafdelningarna och äro naturligtvis där af nästan oskattbart värde. För olika åldrar göras olika bokförteckningar, och mångfalden ämnen man väljer, synes vara, när det gäller barnintressena, en illustration till ordspråket »så många hufvuden, så många sinnen». Naturligtvis uppgöras sådana boklistor äfven för att hjälpa barnen i deras val af s. k. roliga böcker.

Men äfven andra medel användas för att draga barnens intresse till biblioteket. Jag vill här blott nämna några af de vanligast förekommande, nämligen sagoberättande eller högtläsning, illustrerade anslag (»picture-bulletins») samt läse-cirklar.

Hvad först och främst sagorna beträffar, är det ju klart, att sådana, om de väljas med urskiljning, äro af stor betydelse, om man vill gifva ett barn smak för litterära njutningar. Sagotimmarna anses också i Ame-



Barnafdelningen i Cleveland.

rika för särdeles viktiga, och barnbibliotekarierna förbereda sig till dem med yttersta omsorg. Inga fullväxta få tillräde till dem, ehuru för min skull flera undantag gjordes från denna regel, bl. a. i New York Public Library, i Pratt Institute Free Library i Brooklyn och i Buffalo Public Library. Sagotimmarna äro mycket omtyckta och till trängsel öfverfyllda, hvilket ej är att undra på, då sagoberättandet sker på ett utomordentligt, äfven för en fullvuxen, fängslande sätt. Att det verkar fängslande på barnen, hade jag särskildt i Buffalo tillfälle att se. Ett par omkring 14—15-åriga gossar kommo med på en sagotimme i nämnda bibliotek. Deras afsikt var tydligen att göra odygd, men den unga bibliotekarien låtsade ej om det, utan fortsatte lugnt sin förtjusande japanska verklighetskildring, och gossarna glömde att göra odygd. Det intresse, sagotimmarna förmå väcka, visar sig också mycket tydligt i arten af litteratur, som efter deras slut lånas ut från barnafdelningarna. När jag var i Cleveland, utgjordes där föremålet för en serie sagotimmar af de nordiska gudasagorna. Det roade mig då att undersöka, hvad inflytande detta hade på utlåningen, och en noggrann granskning af ifrågavarande biblioteks hyllor gaf vid handen, att där ej längre fanns en enda bok kvar af bibliotekets rikhaltiga samling litteratur om nordiska gudasagor. På detta sätt väckes de större barnens intresse redan tidigt för verklig litteratur. Omtyckta ämnen under sagotimmarna äro episoder ur Iliaden och Odysseen, ur Shakespeare's

dramer och Nibelungensången, om kung Artur och riddarna af runda bordet, om Karl den store samt ur de ofvan nämnda nordiska gudasagorna äfvensom kulturhistoriska sannsagor från främmande länder och folk, verklighetsskildringar ur djurens lif o. s. v. Men man har i barnbiblioteket sagotimmar äfven för barn under nio år och för de allra minsta. Vid sådana sagotimmar förekomma ofta valda berättelser ur bibeln, t. ex. om Noak och arken, David och Goliat, Josef och hans bröder m. fl., vidare barnsånger och lekar och lätt förstaeliga småberättelser af olika slag.

Stor vikt lägges vid ett enkelt och naturligt konstnärligt utförande hos den sagoberättande barnbibliotekarien. Fattas henne denna förmåga, läser hon i stället högt, hvilket förfarande äfvenledes skattas högt. Att läsa högt brukas äfven ibland till omväxling med sagoförtäljandet och brukar ha till följd, att den bok, ur hvilken sagan eller berättelsen tages, sedan omedelbart utlånas i alla bibliotekets exemplar däraf.

Öfverallt i Förenta Staterna synes man vara fullt enig om värdet af sagotimmarna. De leda, sade man mig, utan undantag till ökad utlåning af böcker och, hvad än bättre är, till läsning af bättre slag af litteratur. Blott ett beklagademän, nämligen svårigheten att få tid och rum att räkka till för alla de barn, som strömma till sagotimmarna. I allmänhet mottagas ej mer än trettio små åhörare åt gången, och sagotimmar hållas en eller två gånger i veckan i såväl central- som filialbiblioteken.

VALFRID PALMGREN.

Särskild skyddslagstiftning för kvinnor.

Negativa och positiva åtgärder.

»Det är skadligare för hälsan att svälta ihjäl än att arbeta, då man är sjuk». Dessa ord återgifva i koncentrerad form de argument, hvarmed en af våra kvinnliga läkare beledsagade några uppgifter om sina erfarenheter beträffande särskilda skyddslagar för kvinnor. Den gången var det fråga om förbud för kvinna, som födt barn att arbeta i industriens tjänst under de fyra första veckorna efter barnsörden. Inför det ofta inträffande faktum, att modern icke har något att äta under den tid, då hon skall »skyddas», torde intet annat återstå att göra än att — som den ofvan åberopade kvinnliga läkaren sade sig ofta göra — »skydda» kvinnorna för ifrågavarande lagbestämmelse genom att utfärda de intyg, som de begära och hvarigenom de berättigas att arbeta före utgången af den föreskrifna respittiden af fyra veckor.

Nu har den väntade och fruktade kungl. propositionen om »förbud mot kvinnors användande till arbete nattetid i vissa industriella företag» sett dagen. Dess första § lyder:

»Sysselsättes kvinna uti företag, som afser idkande af bergverks-, bruks- eller fabriksrörelse, handverk eller därmed jämförlig handtering eller annan dylik industriell verksamhet, och som drifves i den omfattning, att däri under någon tid af nästföregående eller löpande år sysselsatts flera än tio arbetare, må hon icke till arbete i företaget användas i vidare utsträckning, än att hon må komma i åtnjutande af oafbruten ledighet från arbetet under minst elfva timmar hvarje dygn. I denna ledighet skall tiden mellan klockan tio på aftonen och klockan fem på morgonen ingå.»

Det gifves således — om denna bestämmelse blir gällande lag — ingen undanflykt för de kategorier af kvinnor, som hafva sitt lefvebröd inom yrken, där deras arbete måste försiggå på natten. De komma att fördrivas ur dessa arbetsområden, och ovisst är, huru och hvar de kunna skaffa sig sitt lifsuppehälle.

Ett ofta åberopadt exempel på huru det s. k. skyddet kan verka, är, att då ett dylikt lagförbud trädde i kraft

i Frankrike, ett stort antal kvinnliga sättare på grund häraf förlorade sitt väl aflönade arbete, men i stället på samma tryckeri fingo ett annat nattarbete, som icke föll under lagbestämmelsens tillämplighetsområde. Arbetet bestod i att sammanvika tidningar och var så uselt betalt, att ingen man ville utföra detsamma. Hvem helst, som hört, med hvilken oro arbeterskorna själfva — särskildt de väl aflönade typograferna — motse ett eventuellt förbud mot nattarbete, måste anse, att en sådan kategorisk lagstiftning, hvarigenom ovillkorligen många individer blifva stälpta i stället för hjälpta, endast kan rättfärdigas, om fördelarna ur samhällets synpunkt äro *vissa*. De, som förorda denna lagbestämmelsens införande, måste gifvetvis vara af denna åsikt. Men icke förty medgifves ofta, att det alldeles icke är utredt, att nattarbete är mera skadligt för kvinnor än för män — erfarenheten vid sjukvården ger tvärtom motsatsen vid handen. En annan gång erkännes, att det är alldeles oriktigt att tala om mortalitetens nedgång bland kvinnor och barn i länder, där förbud införts för kvinnors nattarbete, såsom en följd af detta förbud. Mortalitetförhållandena bestämmas gifvetvis af en mängd faktorer, och det torde vara omöjligt att afgöra i hvad mån de åberopade, gynnammare dödlighetsuppgifterna bero af en förbättrad hygien och andra sanitära orsaker m. m. eller af de införda skyddsbestämmelserna för kvinnor. Att det i Sverige är »endast» 2,407 kvinnor^{*)}, som komma att falla under lagens tillämplighetsområde, är ingen tröst hvarken för de 2,407 eller för dem, som i allmänhet åtminstone äro motståndare till särskild skyddslagstiftning för kvinnor, innebärande inskränkningar i *deras* arbetstillfällen. Om välsignelsen af skyddslagstiftning, som innefattar både män och kvinnor, råder ju däremot intet tvifvel. Flertalet kvinnor torde ansluta sig till den öfvertygelsen, att vägen till ett större mått af sundhet och lycka för släktet *icke* afkortas genom att här och hvar placera några förbudsstängsel för kvinnor — som många kvinnliga individer komma att stupa på — utan genom positiva åtgärder för ett bättre vägunderhåll.

* * *

Hvarför hafva vi icke i vårt land kvinnliga yrkesinspektörer? Bland arbetarne själfva, män som kvinnor, gifves det blott en mening i den frågan, att skall yrkesinspektionen för kvinnor hafva någon betydelse, måste kvinnliga yrkesinspektörer finnas. Erfarenheten från andra länder har visat, huru kvinnor som yrkesinspektörer lyckats tillvinna sig arbeterskornas förtroende och verka för deras bästa på många sätt, som icke varit möjliga för män.

Vi hafva förbud för kvinnor att arbeta under fyra veckor efter förlossningen, men hvad är gjordt för fattiga mödrars och deras barns existensmöjligheter

*) Enligt en af kommerskollegii arbetsstatistiska afdelning utarbetad statistik för år 1905.

under denna tid. Enligt protokollsutdrag innehöll finansminister Schwartz' anförande i statsrådet den 3 april bl. a. följande:

»Förutom det att arbete, bedrifvet under förhållanden, hvarom här är fråga, måste antagas nedsätta kvinnans duglighet att framdeles fylla sin modersuppgift och, när det bedrifves under hafvandetiden, inverkar skadligt på fostret, är uppenbart, att moderns sysselsättning med sådant arbete oftast skall omöjliggöra för henne att på ett tillfredsställande sätt själf amma och sköta sitt barn» samt

»Hvad angår den ifrågavarande förbudslagstiftningens omfattning kunde möjligen ifrågasättas, huruvida icke denna lagstiftning skäligen borde begränsas till allenast de gifta kvinnorna. En sådan begränsning skulle emellertid orättvist försvåra de gifta kvinnornas konkurrens med de ogifta på arbetsmarknaden och möjligen leda till minskning af äktenskapsfrekvensen. Emot nyss anförda anmärkning må dessutom påpekas, att ej blott de gifta arbeterskorna föda barn utan i ganska stor utsträckning äfven de ogifta. Från synpunkten af lagens främsta ändamål, att skydda de blifvande mödrarnas hälsa och krafter, bör lagen alltså omfatta alla yngre såväl gifta som ogifta kvinnor».

Dessa uttalanden verka rent af ironiskt. Om mödrarna skola »skyddas», är det icke då skäl att först och främst skydda dem mot tvånget att på en arbetslön, som knappt räcker för *en* (och som de under fyra veckor i allmänhet äro förlustiga) underhålla *två* eller *flera* — om de icke tillgripa utvägar, som föra dem under strafflagen. Det ofta omtalade faktum att barnamörderskor mera sällan äro brottslingsnaturer utan af nöd drifvas till sin gärning, talar ett hemskt språk om bestående missförhållanden. Man behöfver blott se sig omkring med öppna ögon för att vid åsynen af de förhållanden, under hvilka kvinnor ofta kämpa sig fram, känna sig sinnad att tillropa samhället ett »j'accuse» — äfven ur släktets synpunkt. Med allt erkännande af svårigheten att effektivt lagstifta ifråga om fastställande af fädernas identitet och skyldighet att bidraga till utom äktenskapet födda barns underhåll, torde man kunna påstå, att bättre förhållanden än de nuvarande borde kunna med lagstiftningens hjälp ernås. Det kan förtjäna omnämnas, att i de australiska staterna, där den kvinnliga medborgarrätten är erkänd, har exempelvis genomförts det positiva kvinnoskydd, som inrymmer i lagbestämmelser om »utsträckning af ersättningsskyldighet för oäkta barns fader genom att pålägga honom en afgift af 10 pund (ungefär 182 kr.) för bestridande af moderns omkostnader vid förlossning» samt »skydd för unga kvinnor ifall af arbetslöshet och medellöshet» m. m. d.

Några riktlinjer för positiv kvinnoskyddslagstiftning kan här icke vara tal om att angifva, men hvem kan förneka behovet af sådana åtgärder?

* * *

Social Tidskrifts januarinumner för detta år innehåller en af M. Marcus skriven artikel om »Kvinnorna och nattarbetet», hvari förf. uttalar sig för antagande af Bernerkonventionens förbud mot användande af kvinnor till arbete nattetid i industriella företag. Artikeln avslutas med följande ord om hemarbetsfrågan:

»I själfva verket sammanhänger denna på det närmaste just med kvinnoskyddslagstiftningens problem. Dels äro hemarbetarna ju oftast kvinnor och dels låter det sig verkligen genom utländsk erfarenhet påvisas, att förbättrade skydd för fabriksarbetande kvinnor ökat hemarbeterskornas antal. Därför kan aldrig frågan om lagstadgad skydd för arbetande kvinnor betraktas såsom tillfredsställande löst eller genomarbetad, innan man funnit någon utväg att draga med hemarbetet inom skyddets ram. Man skall måhända en dag finna, att här ligger hela frågans kärna, ej blott därför, att den är svårtillgängligast för en praktisk lösning på skyddslagstiftningens nuvarande allmänna ståndpunkt, utan äfven därför, att man icke har någon riktig glädje af allt det andra, innan man också

gjort det bättre för de arbeterskor, som ha den sämsta lönen och den längsta arbetstiden, men den minsta kraften att förbättra sina villkor».

Om nu förf. misstänker att i hemarbetsfrågan ligger »hela frågans kärna», hvarför fordras icke då i första hand ett inriktande af skyddslagstiftningen på denna punkt, där kvinnorna ha så lite att förlora, därför att förhållandena där äro genomgående usla, i stället för ett kategoriskt förbud mot nattarbetet, som drabbar arbeterskor i jämförelsevis tillfredsställande förhållanden? Man kan icke värja sig för den öfvertygelsen, att den obestridliga vikten af internationell enhetlig skyddslagstiftning och därur härrörande önskan, att Sverige måtte biträda Bernkonventionen, starkt färglägger mången skyddsväns synpunkter i fråga om förbud mot kvinnligt nattarbete. Men kvinnorna, som skola tjänstgöra som lagstiftningsobjekt, hafva rätt att fordra af de lagstiftande männen, att denna synpunkt icke får vara afgörande i en fråga, där vinsten för släktet är omstridd, men skadan för många kvinnliga individer obestridlig.

ANNA KLEMAN.

Landsföreningens för kvinnans politiska rösträtt möte för riksdagsmännen på Grand Hôtel i Stockholm.

Det af landsföreningen anordnade mötet för riksdagens ledamöter, som redan för några veckor sedan skulle gått af stapeln, men som på grund af mellankommande hinder uppskjutits, ägde rum i Grand Hôtels stora sal den 30:de april. Förhållandena hade gjort att detta möte inföll dagen efter sedan konstitutionsutskottets afstyrkande utlåtande i den kvinnliga rösträttsfrågan offentliggjorts och två dagar innan riksdagen skulle fatta sitt afgörande beslut i samma fråga. Ännu fanns där således rum för förhoppningar, och äfven om man visste att första kammaren i det stora hela icke var vän af den kvinnliga rösträtten, tänkte man sig ännu möjligheten af en partiell seger, i andra kammaren trodde man sig nästan vara säker på majoriteteten. Det var också med glädje och tillfredsställelse man såg stolsraderna fyllas den ena efter den andra af riksdagens ledamöter uppgående till ett hundratal, ty här var ju nu ett enastående tillfälle för kvinnorna själfva att nästan i afgörandets stund få tala i sin egen sak. Att detta icke — lika litet som allt annat oförtröttadt arbete för saken — varit i stånd att tynga vågskålen till deras fördel, veta vi nu, då var det ännu tro och förhoppning. Därute i den kyligt vackra valborgsmässoaftonen drog studenternas glada karnevalståg genom gatorna, och nere ifrån Grand Hôtels kafé stego taktfasta hurrarop ända upp i festsalen, en ofrivillig och icke menad hyllning åt den första talarinnan, fröken Whitlock, där de föllo in just i en avslu-

tad period i talet. Det drog ett leende öfver talarinnans, liksom öfver åhörarnes ansikten — kanske för det genom någons sinne att det var ett godt omen — i så fall fick man dock behålla den tron endast några dagar!

Salen hade emellertid blifvit godt besatt, förutom de inbjudna riksdagsmännen märktes Stockholms F. K. P. R:s styrelse, ett tjugotal centralstyrelsemedlemmar samt Fredrika-Bremerförbundets styrelse. Fröken Whitlock började mötet med en öfersikt af rösträttsfrågans utveckling och närvarande läge, hvilken vi blifvit satta i tillfälle att på annat ställe i dagens nummer in extenso återgifva. Det intressanta föredraget hälsades med lifliga applåder, hvarefter fru Lizinka Dyrssen framträdde och talade om den gifta kvinnans speciella förhållande till rösträtten. Hon koncentrerade sitt föredrag på att bemöta det ofta framkastade påståendet att rösträtten skulle föra kvinnan bort från hemmet och beröfva henne hennes kvinnlighet. Hon påvisade inkonsekvensen i att ännu ingen påstått att den kommunala rösträtten beröfvade kvinnan hennes kvinnlighet, hvarför skulle då den politiska göra det mera? Våra dagars unga flickor äro redan nu en helt annan typ än forna tiders, men talarinnan ville för sin del uttala att det icke är okvinnligt, som hon blifvit genom sitt ökade intellektuella vetande och mer jämställda förhållande till mannen — blott mer utvecklade. Och det borde man väl icke arbeta

emot. Ty en kvinna blir icke sämre som hustru och mor genom att i andligt afseende bli sin mans jämlike. Och hvad den tid beträffar, som genom den politiska rösträttens utöfvande skulle tas från hemmet, så förslösas den säkert ofta på mycket mindre nyttigt sätt — just därför att kvinnans intressen inte fått knytas vid allvarligare och djupare ting.

Det varmt och vackert framförda föredraget utgjorde i och för sig ett godt bevis för att den kvinnliga förkämpan för rösträtten på intet sätt behöfver förlora något af sin kvinnlighet, hvilket de ihållande applåderarna också tycktes angifva.

Det sista föredraget, doktor Lydia Wahlströms, innehöll en kortfattad historik öfver de reformer och lagändringar som genomförts i en del af Amerikas Förenta stater sedan kvinnans politiska rösträtt där införts. Så vidrörde hon också den kvinnliga rösträtten i Australien och gaf sina åhörare nöjet af ett par sekunders munterhet, då hon tillbakavisade den mycket ogrundade beskyllning, som har framkastats om att den kvinnliga rösträttens införande i Australien skulle vara orsaken till den aftagande nativiteten där. Det vore nämligen så att nativiteten började afta redan 13 år före rösträttens införande — men hade visat tendens att höjas två år efter rösträttens införande!

D:r Wahlström betonade de stora insatser de själf försörjande kvinnorna i Sverige gjort i afseende på sitt lands

framåtskridande och utveckling — utan att de därför mottagit ens den minsta rätt eller ersättning till tack. Det är exempelvis de enskilda flickskolorna, som i många fall fått tjäna som försöksskolor till förmån för statens skolor. Och flickskolorna ha ändå så ofta haft uteslutande sina lärarinnors själfuppoftande arbete att tacka för att de kunnat fortleva utan statsläroverkens ekonomiska stöd. Vidare påvisade d:r Wahlström hvilka lagstiftningsområden som i första hand skulle komma att beröras af kvinnans inflytande: barnavård, fattigvård, nykterhet, religion och undervisningsväsende m. m.

Hon slutade med en försäkran att hufvudsaken för kvinnorna dock icke vore det egna intresset, då de nu vilja med, utan öfvertygelse om att det behöfs en ideell motvikt mot samhällets materialisering i en för ett litet folk så kritisk tid som nu.

Med detta sista, starkt och ihållande applåderade föredrag afslutades mötet. Enskilda riksdagsledamöter uppehöll sig efteråt i samtal med föredragshållarinnorna och fast lördagen, den 2 maj, sedan gifvit oss *riksdagens*, alla förhoppningar för detta år, nedslående svar, kvarstår dock de många olika riksdagsledamöternas enskilda här varmt uttalade sympati och förståelse för den kvinnliga rösträtten, och minnet af detta ger ännu efter nederlaget en ljus hågkomst af mötet på Grand Hôtel.

De kvinnliga posttjänstemännens lönerreglering.

Försämring i stället för förbättring.

»Lönerreglering» — detta ord innebär alltid glada och ljusa förhoppningar för dem, som skola blifva delaktiga af en sådan, ty en lönerreglerings mål är vanligtvis att alltefter som lefnadsomkostnaderna stigit reglera lönerna i öfverensstämmelse därmed samt äfven att genom inrättande af nya platser öka befordringsmöjligheterna. Särskildt hos de lägst aflönade, hos dem, som måste hårdt spara och ändå knappt få sin lön att räcka till det oundgängliga och hvilkas befordran under rådande förhållanden tyckes stängd, uppväcker helt visst igångsättandet af förarbeten till en lönerreglering enbart ljusa förhoppningar.

Minst af allt väntar man sig att en lönerreglering skall försämra gällande löner och förminska befordringsmöjligheterna. Man tycker att detta är otänkbart och i det allmännas intresse en synnerligen oklok åtgärd, då arbetslust och arbetsintensitet måste slappna under ett lif i ständiga existensbekymmer utan hopp om förbättring.

Det är dock i denna riktning, som det nya förslaget till reglering af posttjänstemännens löner går med afseende på de kvinnliga posttjänstemännen.

När kvinnor först fingo inträde i postverkets tjänst, voro de kvinnliga tjänstemännen i hufvudsak likställda

med de manliga enligt författningarna. De erhöilo samma aflöningsförmåner som sina manliga kamrater och samma rätt till befordran till postexpeditionstjänst, samt till postmästarebefattningar vid 5:te och 6:te klassens postkontor. Det gafs kvinnorna samma lön som männen för samma arbete.

De hade visserligen ej möjlighet att avancera till de högsta posterna, men så långt som befordran var dem medgifven, fingo de gå fram i öppen konkurrens. Detta system, det enda riktiga och hållbara, så länge som ej den s. k. behofsprincipen, d. v. s. olika lön för familjeförsörjare och icke familjeförsörjare, arbetat sig igenom, frångicks dock redan vid 1899 och 1902 års lönerregleringar. Genom dessa inrättades nämligen tvänne nya, hufvudsakligen ehuru icke uteslutande, för kvinnlig personal afsedda lönegrader (den 3:dje och 4:de enligt nu gällande stat) med betydligt lägre begynnelselöner än de förut befintliga, och genom dyrtidstilläggets bortfallande och provisionens fixerande i 1902 års lönestat, fingo de kvinnliga postexpeditörerna vidkännas en minskning i inkomsten af i medeltal 100 kr. De kvinnliga posttjänstemännen hade dock fortfarande »i vissa fall» rätt till befordran till 2:dra gradens postexpedition och postmästarebefatt-

ningen vid 5:te och 6:te klassens postkontor, men i praktiken har det visat sig att denna rätt hufvudsakligast varit en rätt på papperet. Befordran efter grundprincipen *skicklighet* och *kompetens* har ej ägt rum annat än i enstaka fall.

Vid massutnämningen inom postverket den 12 dec. 1902 söktes uppflyttning till högre lönegrader af ett stort antal kvinnor med 13 å 17 tjänsteår, af hvilka ett tjugotal innehafte förordnanden, såsom t. f. postmästare och t. f. postexpeditör, från 2 år och 6 månader såsom postmästare, till 3 mån. såsom postexpeditör. Ingen af dessa sökande kvinnor vann uppflyttning i högre lönegrad, under det att af deras manliga kamrater (med 5 å 8 tjänsteår) 3:re stycken placerades i 2:a lönegraden, ehuru de icke innehafte något förordnande vare sig som postmästare eller postexpeditör.

Förutom den direkta orättvisan gentemot kvinnorna att af dem fordra samma inträdesfordringar, samma tjänstgöringsskyldighet, samma extra ordinarie tid och samma ansvar för mindre lön och synnerligen små befordringsutsikter, är det svårt förstå att härigenom postverkets och statens intressens tillgodoses. Den erfarenhet, som vunnits under ett flertal års tjänstgöring inom olika befattningar i en lägre lönegrad och genom förordnanden på högre platser, bör väl vara lika mycket värd att taga vara på i en högre befattning om den förvärfvats af man eller kvinna.

Det är staten ovärdigt att begagna sig af den billigare kvinnliga arbetskraften genom att locka med befordringsutsikter, som ej realiseras.

Huru äro nu de kvinnliga posttjänstemännen tillgodosedda i det nu föreliggande löne regleringsförslaget? Jo, fortfarande är den nya staten byggd på principen att en kvinna måste hafva det betydligt sämre än en man i samma befattning. Systemet är utveckladt så att fullständigt skilda lönegrader skapats för män och kvinnor.

Befordringsmöjligheterna hafva kringkurits och hvad gifves i stället? — Jo, för postexpeditörerna en förhöjning af slutlönen med 50 kronor och i öfriga grader en sänkning af lönerna. De föreslagna 25 kvinnliga förste postexpeditörerna skulle få en slutaflöning, som med icke mindre än 300 kr. understiger hvad för närvarande såsom slutaflöning utgår till kvinnliga postexpeditörer af andra lönegraden. Postmästarne af 4:de klass får samma minskning i sin slutaflöning och postmästaren af 3:dje klass en minskning af 400 kr.

Detta, om något, är sanktion, Det har blifvit till ett axiom att en kvinna skall behöfva mindre än en man, men man har dock ej ännu hört påstås, att höjningen i lefnadskostnaderna blott drabba männen. Kvinnornas löner voro redan förut lägre än männens och blir det nu i ännu större grad, då skillnaden mellan slutlönerna i de manliga och kvinnliga postexpeditörsgaderna utgör 1,700 kr. enligt kommissionens förslag.

För de kvinnliga tjänstemännen inom 2:dra lönegraden innebär det kungl. förslaget äfven en betydande minskning i pensionen. Enligt nu gällande bestämmelser

utgår pension med 2,100, men nedsättes enligt förslaget till 1,700 kr. i 1:sta postexpeditörsgadern.

Kungl. kommissionen medgifver själf (se sid, 157 i betänkandet), att förslaget till löne reglering för tjänstemannapersonalen vid distrikts- och lokalförvaltningarne innebär mindre aflöningsförbättring för de kvinnliga än de manliga befattningsinnehafvarne och motiverar detta med att hänvisa på den önskade öfverensstämmelsen med de redan genomförda löne regleringarna för telegrafverket och statens järnvägar.

Denna jämförelse är ej berättigad, där de kvinnliga posttjänstemännen stå i ojämforligt större ansvar och ekonomisk risk än kvinnorna vid telegrafen och järnvägen. Vid löne regleringarna för dessa verk har den kvinnliga personalens kraf ej vederbörligen tillgodosetts och orättvisan emot de kvinnliga posttjänstemännen blir ej mindre därför, att äfven inom andra håll orättvisor be gått. Allt kvinnligt arbete bör väl ej heller oafsedt arbetets art aflönas med samma löner.

Gentemot denna jämförelse kunna de kvinnliga posttjänstemännen anföra den löne reglering, som nu genomförts vid norska postverket. Äfven där hade löne regleringskommissionen och regeringen framlagt ett förslag med olika löner för män och kvinnor, men stortinget sanktionerade ej detta förslag utan fastställde ett löne reglemente, byggdt på den fulla likställighetens princip. Med styrka framhölls från de manliga öfverordnade posttjänstemännens sida att kvinnorna till deras fulla belåtenhet fullgjorde samma arbete som deras manliga kamrater och förordade därför lika löner för man som kvinna. Äfven i Finland råder inom postverket full likställighet mellan manlig och kvinnlig tjänsteinnehafvare. I Sverige råder full likställighet i afseende på arbetet, men ej i afseende på löner och befordran. Kvinnorna inse emellertid, att full likställighetsfordran ej under nuvarande förhållanden är genomförbar och hafva därför inskränkt sig till den mycket blygsamma begäran om ett ålderstillägg å 200 kr. Härom har motion väckts i riksdagen, liksom borgmästare Lindhagen äfven motionerat om två andra önskemål från de kvinnliga posttjänstemännen, nämligen att minst 25 postkontor måtte reserveras för kvinnor samt att de nuvarande kvinnliga postexpeditörerna af 2:dra lönegraden skola vid införandet af den nya löne staten tillförsäkras samma aflöningar — och pensionsförmåner, som de nu åtnjuta med tillägg af dyrortstillägg.

Det är blygsamma fordringar, som härigenom uppställas. På grund af den erfarenhet kvinnorna vunnit om svårigheten att få befordran till högre post, om ej särskilda bestämmelser därom finnas, måste de begära att visst antal postkontor reserveras för dem, i annat fall blefve det helt säkert blott en befordringsrätt på papperet. Att ej få sina löner nedsatta med allt för stort belopp torde äfven vara en billig begäran. Kvinnornas fordringar tåla ingen prutmän för att ej äfven denna löne reglering för dem skall blifva en reglering till det sämre.

M. S. v. H.

Den kvinnliga rösträttsfrågan fallen i riksdagens båda kamrar.

Lördagen den 2 maj afgjordes i riksdagens båda kamrar den kvinnliga rösträttsfrågan för innevarande år. Konstitutionsutskottets afstyrkande utlåtande — med nio reservanter till förmån för det liberala partiets yrkande på kvinnorösträtts införande i det i öfrigt oförändradt hvilande förslaget — hade ju redan delvis angifvit frågans öde i riksdagen. Skäl fanns ju emellertid, hvilka gåfvo vid handen att utgången ej var lika själffallen i Andra som i Första kammaren. Två af riksdagens partier, talrikt representerade i Andra kammaren, hade den kvinnliga rösträtten på sitt program. Men den majoritet, man där kanske trott sig kunna räkna på, visade sig vara en ogrundad förhoppning. Med 110 röster mot 93 biföll Andra kammaren utskottets förslag. Första kammaren hade redan något tidigare på dagen med 79 röster mot 49 biträdt utskottets afstyrkande.

Debatten i Första kammaren koncentrerade sig hufvudsakligen kring hr Tryggers förslag att rösträtt borde beviljas kvinna i samma utsträckning som den henne nu beviljade kommunala rösträtten. Hr Sjöcrona, som i sin motion redan yrkat allmän, lika och direkt rösträtt för kvinnor som för män — dock utan valbarhet — anslöt sig under debattens gång till hr Tryggers förslag, hvarföre vid voteringen detta förslag stod emot konstitutionsutskottets, men föll igenom.

Den kvinnliga rösträttsfrågan är således återigen uppskjuten på obestämd tid. Svenska folkets betrodda lagstiftande församling har icke vågat taga på sig ansvaret att *redan nu* gifva kvinnorna rösträtt. Mycket och länge talades det om denna ansvarskänsla, isynnerhet i Första kammaren — det ansvar som ligger i att

utestänga kvinnorna kändes och uttalades endast af några få förkämpar för saken. Däremot talades det ej så högt om kvinnans omogenhet, som man kunnat vänta på grund af vissa företeelser i pressen, men naturligtvis kunde kvinnans egenskap af maka och moder icke förbigås såsom ett lämpligt skäl emot att gifva henne rösträtt. En talare i Första kammaren ansåg sig kunna försäkra att *medborgare* är genus masculinum, kan aldrig blifva något annat, och därför kan det ej vara tal om att kvinnorna skola få rösträtt. Och det böra de icke beklaga sig öfver, lika litet som han själf kunde beklaga sig öfver att han icke kunde lappa, stoppa strumpor, laga mat och föda barn. Kammaren skrattade åt denna godt köpskvickhet.

Efter ett sådant yttrande kändes det som en upprättelse att höra en af Andra kammarens ledamöter, redaktör Lindh, yttra: »Det är icke frågan, som icke är mogen, icke kvinnan, som icke är mogen, utan *mannen*, som icke är mogen för den kvinnliga rösträtten».

Man måste i all allmänhet gifva sitt erkännande åt det sätt, på hvilket frågan behandlades. Det kan dessutom förtjäna att anmärkas att af de anföranden, som höllas i Andra kammaren, voro 15 för, 5 emot kvinnans medborgerliga rättigheter.

Men »sakta i backarna» är ju så godt som en lösen. Huru mycken tid och huru mycken kraft skola kvinnorna behöfva förbruka för att nå sitt mål? Skola de under en långvarig kamp för rätten till en plikt tvingas att alltjämt offra krafter, som i stället kunde inriktas på samhällliga uppgifter?

Emelie Kjellén

född Wästfelt.



Det finnes människor, hvilka — ehuru åren ej glömt vidröra dem med sin hand — likväl tyckas äga en sådan förmåga att bibehålla ungdomens spänstighet och friskhet i sinnet, att man aldrig märker huru de åldras. Och härmed förenas ofta en lifslust och en lifsenergi så stark, att det ibland är svårt att

tänka sig deras ödesslut i sammanhang med död och förgängelse.

Emelie Kjellén var en sådan lifsmäktig personlighet. Och därför ha också alla de, som förstätt och känt denna sällsynt starka och verksamma natur, gripits af djupt vemod vid budskapet om hennes död.

Född i Jämtland, där fadern — Axel Georg Wästfelt — på den tiden var underlöjtnant vid Jämtlands fältjägarregiment, visade hon redan under tidigaste ungdomsåren en utpräglad lust och fallenhet för allt praktiskt arbete. Under de olika skedena af familjefaderns verksamhet på skilda orter, fick hon också så små-

Schering & Lindberg, Skylt-, Dekorations- o. Rumsmålare.
Möbellackering utföres äfven. Kostnadsförslag på begäran.
OBS! Välgiordt arbete! Moderata priser!

Jakobsbergsgatan 43. * Allm. tel. 21709.

ningom tillfälle att visa prof på sin duglighet. Men först då han — som landshöfding i Västerbottens län — blef bosatt i Umeå, förde henne förhållandena slutligen in på det arbetsfält, där hennes begåfning kom till sin fulla utveckling.

Under en följd af år skötte hon här värdinneskapet på residenset, sedan landshöfdingskan Wästfelt — äfven hon en dugande kraft — själf ej längre förmådde det på grund af hälsoskäl. Med lust och lif deltog hon samtidigt i faderns arbete ute i länet, särskildt vid hans danande af en tidsenlig mejerihandtering — någonting, som hon under en föregående period grundligt hade studerat. Men mer krävande uppgifter väntade henne.

Sedan hon år 1882 ingått äktenskap med direktören för länets landtbruksskola på Tafle, Lars Kjellén, och under de första åren skött sitt maktpåliggande husmoderskall på ett sätt, som var beundransvärdt, skapade hon sig efter hand nya områden för sin verksamhetslust och sin — som det tycktes — outtröttliga arbetsförmåga.

Först drefs den karga Taflejorden upp till så god kultur att trädgårdsalster i stor skala kunde torgföras och samtidigt härmed ökades produktion från ladugård och höns hus för samma ändamål. Men hennes innerst lefvande nydaningslust och håg för stora företag ville än vidare. Och med klarsynthet och energi — och leende sitt goda, öfverseende löje åt alla kalkborgerliga småstadshänsyn — begynte hon inom kort en fabrikation af charkuterivaror, hvilken efter några år växte ut och blef så välkänd att nästan alla öfre Norrlands matvaruaffärer gjorde sina inköp från Tafle.

Jämte denna vidtomfattande verksamhet sköttes dock hemplikterna allt fortfarande mönstergilt — och hvart undrande och beundrande spörsmål från dem, som ej kunde fatta ett dylikt kraftprof, besvarade hon alla lika enkelt: »det skulle ju inte heller ha gått, om jag inte vid min sida ägde en förståendö man, som tror, att också en kvinna duger till något!» —

Under tiden hade man äfven på andra håll lagt märke till Emelie Kjelléns förmåga och arbetsinsats. Och vid utställningen i Stockholm 1897 liksom sedan vid Gefleutställningen blef hon kallad till prisdomare. Äfvenså erhöll hon under årens lopp ett flertal prismedaljer från olika landtbruksutställningar — hvilket ju allt bär vittne om ett vackert och rättvist erkännande af hennes verksamhet.

Ett nytt skede af denna verksamhet begynner år 1905, då direktör Kjellén drog sig tillbaka från sin befattning vid Tafle landtbruksskola — för att odla eget jordagods — och då samtidigt den där drifna fabrikationen nedlades.

Men för en så driftig och liffull natur som Emelie

Kjelléns, var det ej möjligt att lefva i overksamhet. Och vid Böle gård — det var det nya hemmet, — begynte hon genast utförandet af en plan, som under årtal lekt henne i hågen. Med den hopsparade inkomsten af sitt föregående arbete, byggde hon nu här ett storartadt drifhuskomplex och påbörjade vidtomfattande trädgårdsanläggningar, hvilket allt var färdigt följande sommar. Hon hade härmed velat visa att äfven norrlandsjorden kan frambringa söderns växtlif, och att man där kan genom eget arbete göra sig oberoende af årstider och långsamma kommunikationer. Och äfven häri lyckades hon.

Men denna rikt utrustade kvinna hade i sitt hufvud och sitt hjärta plats för mer än det materiellt utvecklingsbara. Jag skulle äfven vilja säga, att själfva detta materiellt praktiska arbete, hon utförde, bars upp af en ganska ovanlig idealitet. Ty hon kände entusiasm för det hon ville genomföra, och hon önskade att genom sitt arbete kunna visa både hvad en kvinna kan uträtta — och huru många möjligheter, som finnas att ta vara på äfven i ett så kargt land som Norrland. Men utom detta ägde hon emellertid andra intressen, och hon fann tid för dem.

Mångårig medlem af Fredrika-Bremer-Förbundet, blef hon också en af de drifvande krafterna vid bildandet af Västerbottens läns stipendiefond — till hvilken hon lyckades hopsamla en ganska betydande pänningssumma. Och allt sedan stipendier begynte utdelas inom länet, har hon varit medlem af dess förtroendekommitté, som äger att ge förslag till såväl de ändamål, som behöfva tillgodoses med stipendier, som val af stipendiater.

Någon kvinnosakskvinna i vanlig bemärkelse var Emelie Kjellén emellertid ej. Hon hvarken talade eller skref för att främja deras sak. Men främjat den har hon dock gjort genom hela sin målmedvetna lifsgärning och genom sin originella, varmhjärtade och starka personlighetsmakt.

Ja, hon var i sanning ovanlig! Och jag tror knappast att jag känt någon, som — liksom hon — verkat medryckande och lifgifvande på allt, som kom inom hennes verksamhetsfär.

Ehuru hennes förr så starka hälsa under de sista åren varit vacklande, förblef dock själen ända till de senaste månaderna full af lif och aktivitet, och älskade och gladdes åt lifvet, tills allt var slut. En sådan personlighet kan ej heller dö bort från lifvet liksom så många andra. Den måste bli saknad på så många sätt.

Och i minnet komma alla dessa hjärtats stora gåfvor äfven att än klarare framträda, sedan den stränga arbetsdagens id är slutad.

MARIA RIECK-MÜLLER.

Andelsbevis i **Föreningen Dagny** erhållas å tidningens expedition mot återställande af interimskvitto.

Våra dagars grekinna.

Några iakttagelser af Jane Gernandt-Claine.

En mycket begåfvad dam i Athén, som brukar skriva uppmärksammade politiska ledare i en af hufvudstadens tidningar, påstod nyligen, att okunnighet och penderi äro hennes landsmaninnors värsta fiender, och om detta måste fastslås som en allmän sanning, kan man inte annat än beklaga att så stora fonder af smidig intelligens försummas eller missbrukas på detta sätt. Det är icke ondt om damer, som tagit betyg i antikens grekiska och gjort grundlig bekantskap med Homeros, men sedan de väl slutat sina studier, förblir allt detta mycket ofta ett dött kapital, ty hvad som fattas dem, är allmänna kunskaper.

Ehuru de sitta inne med stor färdighet att tala främmande språk, känna de föga till dessa språks litteratur, för att nu icke beröra sådana områden som historia och konst, hvilka äro dem så godt som fullständigt obekanta, när de icke inskränka sig till antiken.

Hvem skall någonsin uppmäta djupet af all den kvinnointelligens, som gått förlorad seklerna igenom och fortsätter att gå förlorad i detta nu? — Hvarför? — Orsakerna upprepas i det oändliga; okunnighet och bristen på utbildning kräfva ständigt nya offer.

Naturligtvis vore det både förmätet och löjligt att vilja bedöma den grekiska kvinnan efter de spridda iakttagelser man kunnat göra under en nära två-årig vistelse på en liten ö i Joniska hafvet. Jag har blott sett Athén under två kortare besök och kan således icke tala om hufvudstaden, men när man kommer till Korfu och träffar de infödda damerna, är det första intrycket förvåning och beundran, ty antingen de uttrycka sig på franska, engelska eller italienska, göra de det lika ledigt och naturligt som vore det deras eget språk.

Hvad som genast slår en i deras intelligens är en uppfattningens säregna böjlighet, som är af stort behag och kommer en att sitta där och göra sig de mest smickrande föreställningar om kvinnlig anpassningsförmåga i allmänhet, tills man helt oväntadt kan få höra en sådan fråga som: »Tycker ni det är roligt att spela kort?» och plötsligt känner sig stå på en i detta särskilda fall inte vidare treflig verklighets mark. Ty om en njugg natur förnekat en hvarje spår af känsla för det lockande hos en spader knekt eller ruter kung, finns det väl ingenting man har mera svårt att förstå än nöjet i att fresta lyckan vid spelbordet, hvilket är ett synnerligt omtyckt tidsfördrif härnere på Naussikas vackra ö, där gryningen icke sällan öfverraskar ett sällskap äldre och yngre damer med korten i hand, sedan de tillbragt natten med att vinna ganska ansevärd summor af hvarandra eller af det starkare könet, hur det då kan falla sig.

Att detta blott kan ske på bekostnad af högre intellektuella intressen är naturligt, och jag har själf hört en mycket framstående dam ifrån Athén säga: »Vi grekinnor fråga inte stort efter något annat i världen, bara vi få spela kort».

Ett yttrande som detta skjuter förstås mycket öfver målet, men olyckligtvis ligger det en god del sanning däri, och då jag händelsevis en gång kom att tala om den kvinnliga rösträttsrörelsen därhemma med en dam här i Korfu, lyfte hon litet på ögonbrynen: »Ja,» sade hon, »sådant kan ju ha utsikter till framgång i Norden, men nog kommer det att dröja flera generationer, innan det når oss».

Emellertid står tillträde till universitetet öppet för kvinnor, och i Athén lär det finnas icke så få mediciner studerande af det täcka könet för att icke tala om de studentskor, som ägnat sig åt andra grenar af vetenskapen. Att grekinorna äro särdeles intelligent är ett obestriddigt faktum, som deras landsmän äro de första att framhålla, men efter hvad jag eljest tyckt mig kunna förstå, spelar kvinnan icke samma stora roll i deras lif som hon gör för fransmän, spanjorer eller andra sydländer. Själva skylla de det för öfrigt på inflytande från Turkiet, och det finns herrar här i Korfu, som beklaga att deras landsmaninnor äro alltför okunniga för att följa dem, när de kasta sig in på politiska spörsmål. Därtill skulle väl eljest icke fordras ett så synnerligen högt förstånd — tycker man — men damernas uppfostran har gått i en helt annan riktning, och som striden om den eller den ledande personligheten eller partiet är tillvarons A och O i det moderna Grekland, som det en gång var i antiken (det finns personer, som anse detta utgöra ett bevis för det mycket omstridda påståendet, att våra dagars hellener skulle härstamma från de gamle), intager det täcka könet själfallet en något undanskjuten ställning i det yttre lifvet. Härnere tillbringa herrarna en stor del af sin dag med att sitta utanför ett kafé och smutta på en kopp kaffe och tala politik, men med all aktning för den plats allmänna spörsmål böra upptaga i tillvaron, kan man inte tycka annat, än att lidelsen för dylika frågor går väl långt i ett land, där fallet af en ministär har så vidtgående följd att det medför ombyte af brefbärare.

I Grekland kämpar man icke för de stora samhällsfrågorna i och för sig, icke för saken utan för personen. Man är Teothokist för herr Teothokis skull, icke därför att hans politik bekänner den eller den färgen, men med sina förtjänster och fel är det politiska intresset dock ett intresse för skapelsens herrar, och kvinnorna ha så litet att gå upp i eller fylla sin intelligens med, i synnerhet de unga och ogifta, — man gifter sig så sällan i Korfu. — Fast antalet af grekiska män är betydligt

högre än antalet kvinnor, finns det så få herrar på vår ö. De unga männen utvandrar för att komma i större förhållanden och skapa sig en ställning i samhället, men flickorna stanna kvar och låta åren gå under ett dolce far niente, hvars yttre lugn ju måste dölja en förfärande inre tomhet, ty dessa unga damer ha aldrig lärt att draga ringaste nytta af hvad de en gång i tiden inhämtade i hem och skola.

Att ge lektioner i språk eller ta plats i bank eller på kontor betraktas som förnedrande för döttrar af den så kallade bättre klassen, och det går så långt,

att en man af folket icke tillåter sin hustru eller syster att arbeta utomhus. Så länge han finns till och har sin hälsa, lefva de af hvad han förtjänar, och när han faller ifrån, får man ofta höra, att han efterlämnar hustru och barn, systrar och svägerska. Det beroende detta skapar skulle ju vara odrägligt, om hans kvinnliga släktingar lärt sig förstå självständighetens ära och det egna arbetets glädje, och förr än den dagen kommer, vågar man väl knappast hoppas på ändrade villkor i grekinnans lif.

Föredrag hållet för riksdagens ledamöter af fröken Anna Whitlock den 30 april 1908 å Grand Hôtel i Stockholm.

I min egenskap af ordförande i landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt ber jag att få uttala ett värdsamt tack till dem af riksdagens medlemmar, som haft den stora vänligheten att infinna sig på vår inbjudan. Vi ha länge önskat att få framlägga vår sak direkt inför medlemmar af det höga forum, som äger rätten att besluta om den. I brist på slagna vägar dit ha vi för att nå fram för en gångs skull dristat oss att trampa upp en ny liten gångstig, i hopp att detta ej skall illa upptagas.

Det är åtskilliga egendomligheter, som skilja kvinnornas rösträttsfråga från alla andra. För det första är frågan mycket stor, ty det gäller om *hela* eller *halva* nationen skall äga fulla medborgerliga rättigheter. För det andra är den i sig själf ingen *partifråga*, utan skär tvärtigenom alla vanliga politiska grupperingar, delande inom dessa anhängare och motståndare i tvänne läger, allt efter den på olika erfarenheter stödda uppfattning, som de enskilda männen hafva om kvinnorna. För det tredje är den *oberäknelig* till sina verkningar så till vida, att inga utredningar i världen och ingen aldrig så lång uppskofstid kunna klargöra, hvilket politiskt parti som har mest att vinna genom att kvinnorna erhålla politisk rösträtt. Denna oberäknelighet har — tyvärr — hittills visat sig vara en svår stötesten, ty vänsterpartierna ha fruktat, att kvinnornas naturliga konservatism skulle stärka de konservativa partierna och dessa ha — på andra grunder — fruktat motsatsen. Endast det *egna landets* erfarenhet kan fullgiltigt besvara frågan: slutsatser från folk med annat nationallinne och med enkammar-system måste alltid blifva osäkra, då man ej kan eliminera och ej heller negligera två så stora faktorer obestämbara verkningar.

Säkrare slutsatser om de svenska kvinnornas politiska lämplighet och kynne kunna dragas af erfarenheterna från deras rösträttsrörelse, hvilken har många särdrag, som skilja den från andra germaniska länders. Jag ber att i korthet få skildra den.

De svenska kvinnornas historia har icke att uppvisa någon rörelse, som i snabbhet och utveckling i förening kan jämföras med den kvinnliga rösträttsrörelsen. Signalen till arbetet gafs 1902, då riksdagsmannen Carl Lindhagen i Andra kammaren framlade en motion om skrifvelse till K. Maj:t angående utredning af kvinnornas rösträttsfråga. Stockholms och Göteborgs kvinnor skyndade att samla underskrifter under en skrifvelse, som uttryckte kvinnornas anslutning till deras egen sak. Stora kvinnomöten höllos — det första på Fredrika-Bremer-Förbundets initiativ — och i juni 1902 stiftades i Stockholm den första föreningen för kvinnans politiska rösträtt. Rörelsens snabba utbredning från denna tid kan lättast öfverskådas genom redogörelse för antalet nybildade föreningar för hvarje år. Vid 1904 års slut funnos 35 föreningar, vid 1905 års slut 47, vid 1906 års slut 73 och vid sista årsskiftet 112, i denna stund 124. Redan 1903 sammanslöto sig de då varande föreningarna till en landsförening, till hvilken *alla* de senare bildade lokalföreningarna anslutit sig. Landsföreningens arbete ledes af dess centralstyrelse, som består af *en* medlem från hvarje lokalförening utom från hufvudstadens, hvilken har rätt att välja *tre* centralstyrelsemedlemmar. Bland dessa tre utser centralstyrelsen landsföreningens ordförande, sekreterare och kassaförvaltare. Dessa tre bilda ett verkställande utskott, som har att bringa centralstyrelsens beslut till utförande. Samarbetet inom centralstyrelsen sker dels vid ett stort årligt möte, som i allmänhet hålles under första hälften af januari och på skilda platser i Sverige, dels genom af verkställande utskottet utsända cirkulär, innehållande förslag, förfrågningar, upplysningar o. s. v. De öfver hela landet spridda centralstyrelsemedlemmarna förmedla samarbetet mellan landsföreningen och lokalföreningarna, så att en ständig ström af planer, upplysningar och förfrågningar från båda sidor håller rörelsen samlad och vid kraftigt lif.

I brådskande fall eller då särskilda omständigheter fordra fullkomlig sekretess har V. U. rätt att handla i

hela landsföreningens namn, ett stort och ansvarsfullt förtroende, som naturligtvis endast användes i nödfall. — Inga slitningar inom centralstyrelsen eller mellan landsföreningen och lokalföreningarna ha förekommit, ett förhållande, som torde sakna motstycke i andra länder och som talar både för den starka samlingsenheten kring målet och för att de svenska kvinnorna inse betydelsen af en stark organisation och den därmed förbundna disciplinen. Detta är ett af de drag, som tyda på att de svenska kvinnorna besitta egenskaper, som göra dem värdiga af och värdefulla för det politiska medborgarskapet.

Smidigheten och fastheten i vår rösträttsorganisation, som på en gång lämnar utrymme för lokalföreningarnas frihet och initiativ och kan i ett slag samla alla i ett gemensamt uppträdande, anses vara enastående. Därtill kommer, att rörelsen från första stunden omfattat alla samhällslagers kvinnor, unga och gamla, gifta och ogifta. Så voro vid 1907 års slut af 120 centralstyrelsemedlemmar 59 gifta och 61 ogifta; af de 116 ordförandena i lokalföreningarna 58 gifta och 58 ogifta. På det ena stället är det landshöfdingens hustru, som är centralstyrelsemedlem, på ett annat en arbeterska, på ett tredje en fil. dr. och på ett fjärde en småskollärlarinna. Intill 1907 hafva äfven de socialdemokratiska kvinnorna anslutit sig till rörelsen och i åtskilliga styrelser sutto och sitta kvinnliga socialdemokrater vid sidan af liberala och konservativa. Men de socialdemokratiska kvinnorna, som anslutit sig till vår rösträttsrörelse, utgjordes af de frögaste och själfständigaste, som icke läto sig hindra af partiets paroll att vänta, tills männens rösträttsfråga vore löst. Sedan det socialdemokratiska partiet 1907 upptagit kvinnornas rösträttsfråga på sitt aktionsprogram, har klassplittringens kraft varit större än könssammanhållningens, och socialdemokraterna hafva startat en egen kvinnorösträttsrörelse med centra i sina kvinnoklubbar, men med uttryckligen försäkrad frihet för individerna att ansluta sig till våra lokalföreningar, där de anse detta lämpligt. Ingen ovilja och ingen olikhet i fråga om mål och medel har ännu förmärkts, om också intet direkt samarbete kan sägas hafva ägt rum.

Den konsekvent genomförda partilösheten har gjort det möjligt för kvinnor af olika lifsåskådningar, olika samhällsideal och olika politiska meningar att enigt samarbeta med det klara medvetandet att vi för att nå målet måste förena våra krafter, men att vägarna sedan skiljas. Redan vid det första centralstyrelsemötet beslöts att vi skulle iakttaga politisk neutralitet och detta har hittills obrottligt hållits. Detta har icke allenast varit god politik, det har sin djupaste grund i öfvertygelsen, att vi hafva stöd och motstånd att vänta från alla partiets medlemmar, och att kvinnorna komma att tillhöra alla politiska partier, då de kunna fritt gruppera sig, hvarför uppgivandet af neutraliteten — i hvilken riktning den än ginge — kunde medföra uteslutandet af någon grupp bland kvinnorna. Men denna neutralitet är nu svårare att upprätthålla än förut, sedan tvänne politiska partier upptagit vår sak som sin, en åtgärd, för hvilken vi äro uppriktigt tacksamma, men som dock icke ännu för-

vandlat kvinnornas rösträttsfråga till en politisk partifråga, så länge icke öfriga partier hafva uttalat sig emot den. Vår öfvertygelse, att vi som kvinnor ha något godt att tillföra alla partier är djup, hvarför vi vädja till de politiska grupperingar, som ännu ej fattat position i frågan, att ej komma vårt hopp om stöd äfven hos dem på skam. Det är med den största spänning vi afbida den innevarande riksdagens beslut angående rösträtt för kvinnor. Skulle det visa sig, att majoriteten af de konservativa partiens medlemmar äro motståndare till den kvinnliga rösträtten, är det antagligen omöjligt för oss att bibehålla vår neutralitet. Vi få snart veta hvar vi ha våra anhängare och våra motståndare *ur partisynpunkt sett*. Intet teoretiskt resonemang har sedan makt nog att förmå en så stor och kraftig rörelse som vår, att behandla partianhängare och partimotståndare lika, och dessutom kunde ett sådant handlingssätt näppeligen betecknas vare sig som rättvist eller klokt.

Ett löftesrikt drag vid vår svenska rösträttsrörelse är dess utpräglade sociala karaktär. Öfverallt där en lokalförening bildats, ha kvinnorna arbetat för samhällsnyttiga företag, ofta små och anspråkslösa, men vittnande om deras goda vilja och praktiska sinne. På ett ställe hafva de anordnat en värmestuga, på ett annat folk- och skolbad, på ett tredje fått myndigheterna att ordna torg-handeln, på ett femte arbetat för ett skolkök, på ett sjätte öppnat en arbetsstuga, på ett sjunde en folkbarnträdgård, på ett åttonde en förening för välgörenhetens ordnande o. s. v. Dessutom ha kvinnorna öfverallt, där lokalföreningar finnas, i stor utsträckning deltagit i de kommande valen.

Allt efter som kvinnornas förhoppningar på snart erhållande af rösträtt ökats, ha de med en rörande ifver sökt skaffa sig de politisk-sociala insikter, som de känna sig behöfva. Med smidig anpassningsförmåga ha de efter olika orters möjlighet och kraf anordnat sitt upplysningsarbete. I de stora städerna ha hållits eller rättare hållas sammanhängande föreläsningsserier, på somliga håll åtföljda af praktiska öfningar, såsom fingerade valmöten, stadsfullmäktigesammanträden, ja äfven riksdagssammanträden och utskottsarbeten samt öfningar i proportionella val. I hufvudstaden ha sådana kurser fortgått från okt. till maj med 375 fasta deltagare, i Göteborg äro 300 åhörare, lika många i Gäfve, o. s. v. På andra orter ha anordnats studiecirklar, litteratur rekvideras i stora massor, och behovet af social-politiska vandringsbibliotek är så stort, att 30 redan rekviderats. Hvar har man i något annat land sett bidande väljarskaror på detta sätt bereda sig på att fylla medborgarplikter?

Hur kommer det sig, att de svenska kvinnornas rösträttsrörelse kan uppvisa så många drag, som vittna om entusiasm, offervillighet, disciplin och måttfullhet, om vilja att göra samhällsgagn och bära ansvar och att den utbredd sig med en sådan snabbhet bland alla samhällslager? För min del tror jag att det beror på, att de svenska kvinnorna i genomsnitt stå ovanligt högt både i sedligt och i intellektuellt afseende och att i vårt land kvinnornas arbete inom eller utom hemmen aktas högt.

Ju större spridning

Dagny erhåller, med desto mer bemyndigande kan den föra den svenska kvinnorörelsens talan och för densamma kräva gehör. Prenumerera därför själf på Dagny och verka för spridningen af den i Eder omgivning.

Arbetets ära är i Sverige en naturlig och erkänd sak bland alla samhällsklasser, hvilket visst icke är förhållandet i alla länder, då fråga är om kvinnoarbetet. — Hos oss — som annorstädes — har industrialismen tagit ifrån kvinnorna en stor del af deras produktiva arbete inom hemmen och drifvit stora skaror ut på arbetsmarknaden för att förvärfva sitt lufsuppehälle. Den ringa äktenskapsfrekvensen i vårt land har ökat de utom hemmen arbetande kvinnornas antal. År 1900 voro af kvinnor öfver 25 år 30,6 % eller 417,193 kvinnor själfständiga yrkesutöfvare, men denna siffra är säkerligen mycket för låg, om gruppen skulle omfatta alla kvinnor med arbete utom hemmen. Det är ej underligt, att det stora flertalet kvinnor under dessa omständigheter anse som en plikt att förvärfva de kunskaper och färdigheter, som fordras för att kunna förtjäna sitt eget bröd. Lika naturligt är det, att arbetsområde efter arbetsområde öppnats för kvinnorna. Den nationalekonomiskt betydande omhvälfning, som ägt rum inom kvinnovärlden, har äfven haft stora andliga verkningar. Kvinnornas synvidd har vidgats: de känna sig ej blott som familjemedlemmar utan äfven som samhällsmedlemmar, de ha blifvit medvetna medborgare i sitt land, de ha kommit i beröring med dess lagar och institutioner, de ha fått intresse för allmänna frågor, de sätta in sitt arbete på förverkligande af allmännyttiga företag. De ha under sitt arbete gjort den nära liggande erfarenheten, att den, som icke har något inflytande på stiftande af lag och beviljande af anslag, icke har den fulla medborgarrätten och ej det fulla medborgarskapsansvaret. Den kvinnliga rösträttsrörelsen har varit så stark och så snabb, därför att den är den logiska konsekvensen af den nationalekonomiska omläggningen af kvinnoarbetet.

Krafvet på fullt medborgarskap har kommit sent till vårt land, om man jämför t. ex. med England, men då det vaknade, förefanns en väl förberedd och vidsträckt mark, där det kunde gro och skjuta växt med en häpnadsväckande fart och frodighet. I få länder har kvinnornas nödtvungna utvandring till arbetsmarknaden försiggått så gradvis, lugnt och utan osköna öfverdrifter

som i Sverige. Kvinnorna ha icke sträfvat efter att härma männen, de ha förblifvit hvad naturen gjort dem till — kvinnor, de ha fortfarit att anse hustruns och moderns kall som kvinnans naturligaste och skönaste, under förutsättning att äktenskapet ingås af kärlek och ej af ekonomiska hänsyn; på kvinnornas skuldsida kan föga af den minskade äktenskapsfrekvensen med fog skrivas. Och när de nu begärt att med männen få dela ansvaret för fosterlandets öden, är det i hoppet att de just i sin egenskap af kvinnor skola ha en insats att göra i landets sunda och lyckliga utveckling.

Sveriges män ha alltid tänkt högt om kvinnan, hvarför skulle de då icke våga att gifva sitt lands kvinnor de rättigheter, som grannländerna beviljat sina? Hvarför skola vi lida den förödmjukelsen att ej blifva lika högt uppskattade?

Det torde vara få af riksdagens medlemmar, som icke betraktar beviljandet af politiska rättigheter åt de svenska kvinnorna som en tidsfråga. Men om så är förhållandet, kan någon tidpunkt vara lämpligare än 1908 års riksdag, icke blott ur kvinnornas synpunkt utan framför allt för landet? Den långa rösträttsstriden skulle på en gång vara slut, den kvinnliga rösträtts antagande kunde ej bringa det hvilande rösträttsförslaget i fara, då båda lagförslagen behandlades hvar för sig, den proportionella valmetodens verkningar blefve kraftigare och rättvisare med ett större antal väljare inom hvarje valkrets. Kvinnorna kunde få använda sina krafter till direkt gagn för landet i stället för till agitation, deras rörelse skulle nå fram till målet, utan att kvinnor och män stått som motståndare, utan att entusiasmen löpt fara att förvandlas i fanatism, tron i bitterhet och neutraliteten i partistrid.

Våren är förhoppningarnas tid, förhoppningarna om sommarens grönska och höstens frukt. Det är äfven vårtid i vårt lands kvinnovärld. Mätte det vara ett godt omen för de svenska kvinnorna att de just på valborgsmässoaftonen fått framföra sin sak inför dem, som ha makt att förverkliga deras hopp!

Från allmänheten.

Redaktionen af Dagny!

I anledning af det omnämmande, som ägnats mitt lilla inlägg i debatten om den Sædénka lönemotionen vid dess behandling i Andra kammaren, anhåller jag nu, sedan det stenografiska protokollet blifvit i tryck tillgängligt, att Ni måtte ur detsamma återgifva den *riktiga* lydelsen af det yttrade, som på grund af ett vilseledande tidningsreferat gjorts till föremål för några mindre välvilliga reflexioner.

Som svar på prof. Kjelléns antagande att de föreslagna löneprincipernas tillämpning skulle leda till tidigare äktenskap och ökad nativitet, föllo mina ord: »Den ärade föregående talaren yttrade någonting om nativiteten ibland vårt folk och satte denna i sammanhang med föreliggande fråga. För mig står det klart, att om den har sammanhang med denna fråga i någon mån, så är det på annat sätt än enligt herr Kjelléns uppfattning. Hvad blir följden, mina herrar, om man börjar reglera lönerna efter den princip, som tecknar sig i denna motion? Följden blir, att begynnelselönen för statens löntagare kommer att regleras *med belopp, till hvilka man tror sig kunna nedpressa*

existensvillkoren för en ensam själf försörjande kvinna. Detta åter betyder, att för hvarje ung man, som träder ut i lifvet, minskas möjligheten att betala de skulder, han kan ha, att samla nödigt kapital till bosättning, o. s. v. och detta är enligt min uppfattning ett bestämdt *hinder* för tidiga äktenskap i stället för, såsom herr Kjellén trodde, ett medel att åstadkomma tidigare äktenskap och ökad äktenskapsfrekvens.»

De kursiverade orden torde ha gifvit anledning till missförståndet.

Måhända skall jag ock kunna påräkna Eder välvilja, att ur mitt anförande återgifva äfven följande, som klargör, hvad jag sätter i stället för de föreslagna nyheterna: »Då vore det bra mycket mera reson i att söka få fram kvinnornas aflöning till att betalas efter samma grunder som männens. Jag för min del har alltid varit anhängare af att kvinnorna, när de utföra samma arbete som männen, också böra ha samma lön, och jag tror, att där riksdagen frånträdte denna princip, den gjort stor öfjänst och stor orättvisa både för kvinnorna och männen.»

År 1906 bekämpade jag i ord och skrift den föreslagna olikställigheten i löneafseende mellan manliga och kvinnliga medlemmar af folkskollärarekåren. Jag understödde ock samma år, så långt jag förmådde, Malmö folkskollärarinnor i deras löne-

Lediga platser

inom alla områden af för kvinnor lämpligt arbete annonseras fördelaktigast i Dagny, hvilken, som tidning för svenska kvinnorörelsen, torde erhålla den mest vidsträckt spridning landet rundt.

sträfvanden. Ni torde därför finna åtminstone någorlunda försvaret och förklarligt att jag icke utan vidare är färdig att acceptera en löneprincip, som enligt min uppfattning kommer att skada så väl manliga som kvinnliga löntagare, så mycket mera som jag ännu icke uppgifvit förhoppningarna, att den af mig omfattade löneprincipen: *lika arbete, lika lön*, om den ständaktigt uppbäres af kvinnorna själfva, en gång skall komma till heders i samhället.

Stockholm den 29 april 1908.

Med utmärkt högaktning:
Värner Rydén.

Såsom förf. till artikeln »Behofs- och likställighetsprinciperna i aflöningsfrågan, Herr Sædén's motion» i Dagnys nr 14 ber jag att få precisera att det var under den reservation, som innehålles i orden: »*Enligt i tidningarna synligt referat*», som jag återgaf herr Rydén's ifrågavarande yttrande med en »mindre välvillig» reflexion.

Lifligt beklagande det gjorda misstaget, hoppas jag att herr Rydén skall finna detsamma förklarligt och ursäktligt.

Stockholm den 1 maj 1908.

Anna Kleman.

Inbjudan till den andra internationella kvinnliga rösträttsalliansens kongress och den fjärde internationella rösträttskonferensen.

Den internationella rösträttsalliansens kongress i Amsterdam kommer att äga rum den 15:de—20:de juni 1908. Följande tretton länder, hvilka anslutit sig till den internationella alliansen, hafva rätt att sända hvardera sex delegerade och sex suppleanter, nämligen: Australien, Canada, Danmark, England, Finland, Tyskland, Ungern, Italien, Norge, Ryssland, Sverige, Holland och Förenta Staterna. En särskild uppmaning att sända representanter kommer att tillställas alla nationalföreningar, hvilka ställa sig sympatiska för rösträttsrörelsen. Alla kvinnor — oberoende af ras, trosbekännelse eller hvilket land de tillhöra — hvilka tro på kvinnans rättighet att såsom medborgare få utöfva sin rösträtt, inbjudas att närvara.

Den snabba utveckling rösträttsrörelsen, vunnit påskyndad genom införandet af rösträtt för kvinnor i Nya Zeeland, Australien, Finland, Norge och i fyra af Amerikas Förenta Stater, har gjort frågan i högsta grad aktuell. Motståndet, grundadt på gamla traditioner, har så småningom måst vika inför de logiska skäl för saken, som framförts. Stridens historia är densamma i alla länder, ehuru platsen och deltagarna i kampen äro vidt skilda. Internationell samverkan och öfverläggning äro af behovet påkallade. Alla intresserade af denna för närvarande största aktuella, för hela världen gemensamma, frågas lösning äro välkomna.

Carrie Chapman Catt.
President.

Rachel Foster Avery.
Sekreterare.

Vidare underrättelser lämnas af:

Carrie Chapman Catt.
Adr.: Dr Aletta Jacobs,
Tselsschadestraat,
Amsterdam, Holland.

Notiser.

Politiskt möte i Västerås. Vid det möte, som i söndags hölls i Västerås med inledningsföredrag af herr Staaff öfver det liberala partiets program, talade fröken Anna Whitlock om kvinnans rösträttsfråga, där hon bl. a. frambar kvinnornas tacksamhet till de partier, som upptagit kvinnorösträtten på sitt program och bemötte de vanligaste invändningarna mot kvinnorösträtten.

Vid offentligt möte i Köping har efter föredrag af fröken Thorild Malmberg från Stockholm bildats en förening för kvinnans politiska rösträtt. Föreningen anslöt sig till landsföreningen. Östersundsresolutionen antogs.

Bosättningsförsäkring. Det råder för närvarande i vårt land en stark strömning för att bereda så många som möjligt ett » eget hem ». Litet hvar, som suckar under de betungande hyresförhållandena, söker skaffa sig ett eget tak öfver hufvudet. Lifförsäkringsbolagen hafva kraftigt understödt egnahemsrörelsen genom att till billigt pris lämna lån kombinerade med lifförsäkring på sådant sätt, att vid familjeförsörjarens frånfalle det egna hemmet står frigjort från hela eller en del af den vidlådande skulden. Nu träder emellertid lifförsäkringen, som hjälpt så mången vid grundandet af det egna hemmet, förmedlande emellan vid grundandet af det egna boet. Genom aftal mellan Nordiska Kompaniet och Försäkringsaktiebolaget Skandia, emottager nämligen Nordiska kompaniet under vissa villkor af Skandia meddelade s. k. bosättningsförsäkringar såsom likvid för $\frac{3}{4}$ af inköpspriset för af Nordiska Kompaniet levererade bosättningar.

Vi hänvisa för öfrigt till annonsen i dagens nummer.

Riksdagen.

Gift kvinnas särskilda taxering. Den kungl. propositionen om att gift kvinna skall med särskild debetsedel beskattas för sådana intäkter, däröfver hon enligt lag äger att ensam råda, har af båda kamrarna bifallits, i strid mot bevillningsutskottets utlåtande, hvilket föreslår, att endast om gift kvinna själf begär egen debetsedel, skall hon efter densamma särskildt taxeras. Frågan har således gällt *obligatorisk* egen debetsedel eller egen debetsedel *på anmälan* af gift kvinna. Det första, kungl. majts förslag, är det, som segrat med 66 röster mot 33. Minoriteten röstade för utskottets förslag.

Kommunerna och rusdrycksmedlen. Första kammarens tillfälliga utskott nr 2 har i anledning af andra kammarens beslut angående motion af hr Kvarnzelius tillstyrkt skrifvelse till regeringen om utredning och förslag rörande kommunernas frigörande från ekonomiskt beroende af från rusdryckshandteringen härflytande medel.

Moderskapsförsäkring. Första kammarens tillfälliga utskott nr 2 har tillstyrkt första kammaren att biträda andra kammarens beslut om skrifvelse till regeringen om utredning och förslag i fråga om moderskapsförsäkring under statens medverkan. Kammaren har utan debatt bifallit utskottets förslag.

ORGLAR från landets förnämsta fabriker säljas mot erläggande af 4 % af priset strax och och sedan 12 % i hvarje följande kvartal under 2 år samt

PIANINON mot 4 % strax och 8 % i hvarje kvartal under 3 år.

Kataloger och närmare upplysningar erhållas mot 20 öre i frim.

P. O. ÅKERLUND, Strömsbro.

JACOBSONS, 2 Hamngatan,
midt för Berzelii park.
VÄLSORTERAD. Firman etabl. 1832.

Egnahemssparbanken.
Kontor: Vasagatan 38.

Begagna denna sparbank för insättning å sparbanksräkning. Kan användas äfven för hushållsräkning. Intill 500 kr. kunna i regel utfås utan uppsägning.

Öppen half 10 f. m.—7 e. m.
Allm. tel. 917. Rikstel. 73.
Inlåningsränta f. n. 5½ proc.

:: Matlagningsskolan ::
Hamngatan 22, Stockholm, A. T. 10905.

Mottager elever på längre och kortare tid. Middagsservering hvardagar kl. 2—5.

Upplysningar lämnas af skolans förestånd. fröken *Selma Johansson.*

Kemisk Tvätt.
A.-B. Nya Blå Hand,
— Stockholm. —

Undervisning i engelska språkets alla branscher.

35 års praktik i utlandet.

Fru C. O. F. Nordenadler,
Drottningholmsvägen 12, 1½ tr.

**Extra fina
Dörrskyltar, Stämplrar
och Sigill**

erhållas alltid billigast från

GUSTAV HÅKANSSON

Stockholm. Box 173.

Mästersamuelsgatan 54.

**Rodenstamska
Slöjd- och Hushållsskolan,
Hudiksvall.**

Husmoderskurs. Skolköksläroinnekurs. Slöjdläroinnekurs.

**Folkskolans Barn-
tidnings stipendier.**

Redaktionen af Folkskolans Barntidning jämte de kända julpublikationerna Julklappen, Guldslottet, Lilleputt o. Trisse, har för året anslagit 2,000 kr. att utgå af nämnda julpublikationsförsäljningsmedel sistlidne år. Af detta belopp utdelas 1,400 kr. i olika poster till vid folk- och småskolor inom Götaland anställda lärare och lärarinnor, som ämna bevisa sommarkurserna i Lund eller Göteborg, och 600 kr. som understöd åt sjuka småskolelärarinnor. Bägge stipendierna sökas före 15 Maj hos red. af Folkskolans Barntidning, Stockholm. Ansökning till det förra åtföljes af tjänstebetyg och till det senare af tjänstebetyg jämte läkareintyg.

**Vejbystrands Sjukhem
vid Skelderviken**

(Barkåkra station, Väst kustbanan) för ben- och körteltuberkulos, rachitis och allm. svaghet, mottager barn och vuxna, dagavgift 4—6,50 kr. Öppet året om, central uppvärmning, härligt läge i barrskog vid hafvet. Läkare: Dr Ernst Lindahl vid Kronpr. Victorias Kustsanatorium, Barkåkra.

FRÅGOR OCH SVAR.

Hvar kan man prenumerera på Dagny?

I landets alla postanstalter och boklädor kan man beställa huru många ex. som helst.

Skall man alltid prenumerera å dessa ställen?

Ja, ifall man önskar endast 1, 2, 3 eller 4 ex. skall man alltid göra det.

Hvad kostar Dagny i postanstalter och boklädor?

Dagnys postprenumerations- och boklädpris är kr. 4:50 för 1/1, 2:50 för 1/2 och 1:25 för 1/4 år

Hvilka villkor erhålla prenumerantsamlare å Dagny?

Den, som samlar minst 5 prenumeranter, erhåller en provision af kr. 1:— för hvarje helårs-, 50 öre för hvarje halfårs- och 20 öre för hvarje kvartalsprenumerant.

Huru skall man förfara för denna provisions erhållande?

Sedan man samlat *minst* 5 prenumeranter, går man tillväga på ett af följande sätt:

- 1) *Antingen*: Genom insändandet af prenumerationsafgiften med afdrag af provisionen beställer man det behöfliga antalet ex. (hur många som helst, men *alltid minst 5*) direkt från Dagnys exp., Stockholm, som under samla. ens adress i ett och samma paket sänder *alla* beställda ex. Samlaren har då att ombesörja utdelningen till de samlade prenumeranterna.
- 2) *Eller*: Man prenumererar å närmaste postkontor (ej anorstädes) för de samlade prenumeranterna, detta under hvars och ens adress, begär postens kvitto å samtliga erlagda afgifter, tillställer oss detta kvitto, då vi omgående pr postanvisning sänder samlaren den stadgade provisionen.

Hvar, och till hvilket pris kan man nummervis lösa Dagny?

I städernas tidningskontor och cigarraffärer samt hos Dagnys kommissionärer i landsorten. Pris 10 öre pr nummer.

Alla skrivelser rörande expeditionen adresseras:

**DAGNYS EXPEDITION,
STOCKHOLM.**

S. A. Börjessons

nederlag af

Trävaror, Laggkärl,
Trappstegar m. m.
Turistsängar
från 10 å 12 kr. pr st.

Döbelnsgatan 73.

— Allm. telefon 6612. —

**Maria Rohléns
Syateljé**

43 Thulegatan 43.

Rekommenderar sig för utförande af allt hvad till linnebranschen hör.

Specialité: **Stärkskjortor.**

Mot grått hår

fullt oskadligt medel, som återställer grått hår till dess naturliga färg.

**FANNY GELINS PARFYMMAGASIN,
5 Malmforgsg. R. t. 2225. A. t. 4694.**

**G. V. Löfgren,
Snickerifabrik,
86 Skånegatan 86.**

Husreparationer, Kontors- och Butiksinredningar verkställas omsorgsfullt till moderata priser.

OBS.! Parkettgolf lagas och bonas.

**För resande till
Rivieran**

rekommenderas det skandinaviska pensionatet Villa Elsie i San Remo (Norditalien). Pensionatet förestås af en dansk dam. 20 rum och trädgård med utsikt öfver Medelhafvet. Moderata priser.

Efter aftal med Försäkringsaktiebolaget SKANDIA är Aktiebolaget NORDISKA KOMPANIET i tillfälle att erbjuda synnerligen fördelaktiga villkor vid bosättningar under form af s. k.

Bosättningsförsäkring.

Genom ett för längre tid aftaladt samarbete mellan SKANDIA och NORDISKA KOMPANIET hafva betalningsvillkoren för en bosättning kunnat förmedels en för ändamålet afsedd kombinerad lif- och kapitalförsäkring sättas för köparen-försäkringstagaren särdeles förmånliga.

Exempel:

En bosättning kr. 6,000:—
likvideras till A.-B. Nordiska Kompaniet
med kontant en fjärdedel kr. 1,500:—
resten med en i Skandia af köparen tagen kombinerad lif- och kapitalförsäkring å kr. 4,500:— kr. 6,000:—

Köparens förpliktelse är att under en tid af tio år till Skandia inbetala sina årspremier. Vid de tio årens slut är han för sitt bo skuldfri och innehar en lifförsäkring å kronor 4,500, för hvilken en reducerad premie utgår. Afider köparen tidigare, hafva hans efterlämnade boet skuldfritt och erhålla därtill kontant utbetaldt lifförsäkrings belopp, i antagna fall kr. 4,500. Närmare upplysningar hos Skandias agenturer, samt hos Nordiska Kompaniets afdelning för Bosättningsförsäkringar.

PLATSSÖKANDE.

(Platssökande få sina annonser införda i Dagny för halftva priset eller 7½ öre pr mm.)

ELEVER vid Skara folkskollärrinnesseminarium önska under sommaren platser som lärarinnor samt biträden i hem, hushåll, barnavård eller trädgårdsskötsel. Reflekterande härå torde hänvända sig till Jenny Velander. Seminarieadjunkt. Skara.

16 ÅRING, som genomgått en kurs vid Marianelunds praktiska skola, önskar plats i familj för att biträda med inom hemmet förefallande göromål. Önskar anses som medlem af familjen. Svar till Maja p. r. Oskarshamn.

SEMINARIST, som aflagt småsk.-lär.-ex., praktiskt duglig, önskar under sommaren plats i familj. Referenser lämnas af Sem.-adj. M. L. Gagner, Stockholm.

LEDIGA PLATSER.

LÄRARINNEPLATS (äfvén lärare kunna söka platsen) med undervisningsskyldighet hufvudsakligen i tyska och engelska är ledig att tillträda i höst i Mönsterås statsunderstödda samskola. Lön efter kompetens. Ansökningar, ställda till styrelsen, insändas före den 20 maj till rektor Hj. Lundborg, Mönsterås, hvilken lämnar närmare upplysningar.

I STÖRRE FABRIKSSTAD finnes plats å kontor för dam, som kan korrekt öfversätta till tyska, engelska och franska. Svar, innehållande anspråk å lön, lämnas till »Aktiebolag» under adress Gumælii Annonsbyrå, Sthlm, f. v. b.

Kvinnliga juridiska byrån

Vallingatan 12.
A. T. 183 36.

Boutredningar, Inkasseringar, Förlikningar, Rättegångar, Egendomsförsäljningar, Affärsöfverlätelser, Legala handlingars uppsättande, Juridiska uppdrag af alla slag.
Kontorstid kl. 1/2 10—4.



Nyhet!

'Pavlova-Blus'

af 1:ma Yllebattiste

i marine, beige, crème, svart, gendarme.

Pris 15,75 alla storlekar!

Nytt elegant lager.

Promenad-Dräkter. Kappor, Lösa Kjolar, Blusar, Underkjolar, Morgonrockar, Klädningar!

F. W. Campanius

43 Vesterlånggatan 43

Privata lärarinneseminarium,

Stockholm, Riddaregatan 23,

utbildar lärarinnor för flickskolans lägre och mellersta klasser samt för hemmen. Kursen är två-årig. En högre kurs för dem af seminariets f. d. elever, som genom specialstudier önska utbilda sig för undervisning på högre stadier. I denna kurs mottagas äfvén extra elever. Närmare upplysningar lämnas af läroverkets föreståndarinna, fröken *Soft Anderson*. Mottagn. onsd. och lörd. kl. 1—2. Adress Riddaregatan 23. Ansökningar till seminariet böra vara inlämnade före den 13 juni.

Styrelsen.

DAM i femtioårsaldern med frisinnad lifsåskådning önskar korrespondera med en dylik, i syfte att — »om ömsesidig sympati uppstår» — med henne få dela litet trefligt hem, hyra och lefnadskostnader, på landet i naturskön trakt. Adress Fru Gld p. r. *Åby*.

Fil. Dr: P. Håkanssons

Salubrin

användes af alla, som lärt känna det, **såsom det bästa medel**

mot *värk* och *inflammationer* till följd af *yttre skador*, *sår*, *bölder*, *tandvärk*, *rosen*, *åderbräck*, *hämorrhoider*, *snuflva*, *hosta* och *halssjukdomar* m. m.

Det **förnämsta toalettmiddel** och **det pålitligaste hårmedel.**

Om de olika användningssätten för olika ändamål se den hvarje flaska medföljande beskrifningen.

Allmänheten varnas mot efterapningar af fabrikatet. Salubrin tillhandahålles i Parfym-, Specieri- och Färgaffärer. Partilager hos *Geijer & Co., Stockholm*.

För kapitalister, särskildt fruntimmer, har det länge varit ett önskningsmål att kunna öfverlämna vården af sina värdepapper och skötseln af sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet af det anförtrodda uppdraget äfvensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatafdelning
(Lilla Nygatan 27, expeditionstid 10—4),

som under garanti af **Stockholms Enskilda Bank** åtager sig vård och förvaltning af enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatafdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatafdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenten influtna medel. Vidare efterter Notariatafdelningen utlottningar af obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blifvit utlottad, samt lämnar förslag till ny **placering** af det ledigblifna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatafdelningen, underrättar Notariatafdelningen gäldenären därom att räntorna å inteckningarna skola till afdelningen inbetalas, hvarefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatafdelningen, att inteckningarna blifva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos afdelningen deponerad inteckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter **Stockholms Enskilda Bank** därigenom uppkommen skada.

Förvaringsafgiit: 50 öre för år per 1,000 kronor af depositionens värde, dock ej under två kronor.

Filip Holmqvists
Handelsinstitut
Norra Allégat. 7, Göteborg

FRÄMSTA OCH STÖRSTA
ENSKILDA HANDELS-
LÄROVERKET I LANDETS
FRÄMSTA HANDELSSTAD

Efter aflagd

Realskoleexamen

eller studentexamen eller afgang från **högre läroverk** för flickor bilda Institutets års- och terminskurser en synnerligen lämplig och **tidsbesparande** fortsättning för inträde på köpmansbanan och bankkontor. Begär program. Öfver 200 firmor ha under 1907 rekryterat sin personal från Institutet.

Filip Holmqvist,

Öfverlärare vid Tekniska skolan i Stockholm, lärare vid Chalmerska Institutet, ledamot af Sv. Revisorsamfundet.

Höstterminen börjar den 20 aug.

S. T. G. 28042.

Hvad Marta fick lära

hos Morbror doktorn på landet.

Pris 1: 25.

Förut hafva utkommit af docenten M. Oker-Blom:

Hos Morbror Doktorn på landet 1: 25
Nervositet och uppfostran . . . 1: 25
För män och manlig ungdom 1: 25
För mödrar och unga kvinnor 1: 25
För föräldrar och uppfostrare 1: 25
För äkta makar 1: 75

Den kände finske fysiologen gifver i dessa böcker, i synnerligen lycklig, diskret form, inblick i för hela lifvet betydelsefulla frågor. De hafva blifvit öfversatta till flera språk och rönt det största erkännande af framstående pedagoger.

Till salu i hvarje bokhandel. Sändes äfvén franko mot likvid i frimärken från Björck & Börjesson, 62 Drottninggatan, Stockholm.

Innehållsförteckning.

Dagens nummer innehåller:

Barnbiblioteken i Amerika. Af *Valfrid Palmgren*.
Särskild skyddslagstiftning för kvinnor. Af *Anna Kleman*.
Landsföreningens för kvinnans politiska rösträtt möte för riksdagsmännen på Grand Hôtel i Stockholm.
De kvinnliga posttjänstemännens lönerreglering. Af *M. S. v. H.*
Den kvinnliga rösträttsfrågan fallen i riksdagens båda kamrar.
Emelie Kjellén, född Wästfeldt. Af *Maria Rieck-Müller*.
Våra dagars grekinna. Af *Jane Gernandt-Claine*.
Föredrag hållet för riksdagens ledamöter af fröken *Anna Whitlock* den 30 april 1908 å Grand Hôtel i Stockholm.
Från allmänheten.
Inbjudan till den andra internationella kvinnliga rösträttsalliansens kongress och den fjärde internationella rösträttskonferensen.

Notiser.
Riksdagen.

Prenumeration å Dagny sker å närmaste postanstalt (Tidningstaxa n:r 5) eller bokhandel.